

Äldrebolig- utredningen

9. – 10. september 2008

Anita Modin

Varför behövs en utredning om äldreboenden

- En vanlig fråga ”Vågar jag bli gammal?”
- En myt att alla vill bo hemma till livets sista dag
- Behovet att känna sig trygg under sista delen av livsresan
- Önskan om självbestämmande
- Bristen på platser i särskilt boende – nedrustningen 2002 – 2006
- Ökad andel äldre fram mot 2050

Äldreboendedelegationen

Ordförande Barbro Westerholm (riksdagsledamot, f.d. generaldirektör Socialstyrelsen)

Ledamöter:

kommunstyrelseledamot, Växjö
kommunalråd, Höganäs
riksdagsledamot
äldreborgarråd, Stockholm
kommunfullmäktigeledamot,
Nordmaling

handläggare, Sveriges Kommuner
och Landsting

distriktsordförande, Sveriges
Pensionärsförbund
avdelningsordförande, Svenska
Kommunpensionärernas
Förbund
ordförande, Pensionärernas
Riksorganisation

enhetschef, SABO
ordföranden, HSB Stockholm
verkställande direktör, Lulebo AB

arkitekt
professor

departementssekreterare,
Socialdep.
departementssekreterare,
Finansdep.

Äldreboendedelegationen

Äldreboendedelegationen Dir.2006:63, tilläggsdir. 2006:137

UPPDRAGET

Följa och analysera

- behoven av boende för äldre
- utvecklingen av boende för äldre

Föreslå åtgärder för att

- stimulera skapandet av bostäder anpassade för äldre
- stimulera skapandet av boendemiljöer anpassade för äldres behov

Identifiera hinder i regelsystemet

- som försvårar utvecklingen av bostäder och boende

Sprida goda exempel

Äldreboendedelegationen tilläggsdirektiven

- Redovisa alternativa bedömningar och förslag till hur fler äldre ska få tillgång till bostad i s.k. mellanboendeformer eller trygghetsboende
- Följa och granska effekterna av investeringsstödet till byggande av särskilda boenden

Slutredovisning dec 2008

I denna ska också lämnas förslag
om de särskilda boendena

Faktorer av betydelse för delegationens överväganden

- Befolkningsutvecklingen
- Hälsoutvecklingen
- Att bedöma och möta behov
- Ekonomiska förutsättningar
- Den tekniska utvecklingen

Ett virrvarr av definitioner – enhetlig terminologi

- **Ordinärt boende**
- **Seniorbostäder** – samlingsbegrepp för former av ordinärt boende som utmärks av god tillgänglighet och tillgång till gemensamhetslokaler. Viss uppnådd ålder krävs för att få flytta in.
- **Trygghetsbostäder** – bostäder för äldre som känner sig oroliga och otrygga. Bostäderna uppfyller höga krav på tillgänglighet, tillgång till gemensamhetslokaler, servicevärd/värdinna eller motsvarande och trygghetslarm.
- **Vård- och omsorgsboende** – boendeform för äldre som omfattas av rätten till bistånd enligt SoL. I boendet erbjuds service, personlig omvårdnad och hemsjukvård dygnet runt.

Tre boendealternativ – A. Seniorbostäder

- **Ingår i ett breddat utbud av bostäder och tjänster inom den ordinarie bostadsmarknaden (inom ramen för lagen om kommunernas ansvar för bostadsförsörjningen)**
- **Bostäderna upplåts med hyresrätt, bostadsrätt eller kooperativ hyresrätt**
- **Utbudet styrs i huvudsak av byggansvarigas bedömningar av efterfrågan och betalningsförmåga hos den äldre befolkningen men också genom enskilda personers och grupper initiativ**

forts

A. Seniorbostäder, fortsättning

- Merkostnader för anpassningar i befintlig bebyggelse och vid nyproduktion för att öka tillgänglighet i området och i fastigheterna liksom kostnader för gemensamhetslokaler kan påverka hyror/avgifter
- Seniorbostad skaffar man på de sätt som redan idag förekommer, dvs. genom bostadsförmedling/bostadskö, köp av bostadsrätt, medlemskap i en kooperativ hyresrättsförening eller kontakt med byggare/motsvarande
- Det är den enskildes ansvar att planera för sitt boende också på äldre dagar.

Seniorbostäder har ökat i antal under de senaste sex åren

Från ca 11 000 – 28 000

Trygghetsbostäder, två alternativ B och C, gemensamt för båda

- Bostäderna upplåts med hyresrätt och med begränsningar i överlåtelse
  - Har tillgång till gemensamhetslokaler
  - Hyresgästerna beslutar själva om hur gemensamhetslokalerna får användas, när kostnaderna för dessa lokaler slås ut på hyrorna
  - Kommunen kan välja att subventionera gemensamhetslokalerna för att på så sätt låta dem vara tillgängliga också för andra
  - I gemensamhetslokalerna ska det vara möjligt att äta tillsammans
- forts

Trygghetsbostäder gemensamt för alternativen B och C

- Hyresgästernas eventuella behov av vård och omsorg tillgodoses av behovsprövad hemtjänst och/eller hemsjukvård på motsvarande sätt som i ordinärt boende
- Personal som resurs till alla hyresgäster bör finnas tillgänglig vissa tider och dagar i veckan för gemenskapsbefrämjande och aktiverande insatser
- Kostnaderna för personal som är en resurs för alla hyresgäster bekostas av kommunen som en förebyggande och stödjande insats
- Bostäderna ska vara tillgängliga och uppfylla de högre kraven för svensk standard för bostadsutformning.

Trygghetsbostäder Skillnader mellan B och C

B- alternativet

- Frivilligt åtagande för kommunerna att erbjuda trygghetsbostäder
- Möjlighet att ta vara på lokala behov och förutsättningar
- Kriterier för att få ansöka om trygghetsbostad en uppgift för resp. kommun
- Lagstiftning – en egen lag som ger kommunerna befogenhet men inte skyldighet att tillhandahålla trygghetsboende (jfr lagen om servicetjänster).

C- alternativet

- Skyldighet för kommunerna att erbjuda trygghetsbostäder
- Offentliga åtagandet detsamma över hela landet
- Kriterium - den enskildes egen upplevelse av oro och otrygghet
- Lagreglering i socialtjänstlagen – skyldighet utan att omfattas av rätten till bistånd.

Stöd- och stimulansåtgärder

Staten

- Höjda bostadstillägg och särskilt bostadstillägg för pensionärer
- Bidrag till hissinstallation

Kommunerna

- Samordning mellan olika nämnder och förvaltningar
- Tydlig och transparent markanvisningspolicy
- Inventeringar som grund för bra boendeplanering
- Stöd till gemensamhetslokaler.

Möjligheter till och hinder för kvarboende

Hiss

- ca 320 000 lägenheter på tredje våningen eller högre saknade hiss år 2003 (50 000 – 100 000 trappuppgångar)

Bostadens utformning

- dörröppnare
- breddning av dörröppningar
- trösklar
- ramper

Preferenser och flyttmönster

- Få flyttar
- Man flyttar inom hemkommunen
- Från hus till lägenhet
- Fler med god ekonomi flyttar
- Goda kommunikationer
- Närhet till nära och kära
- Trygghet
- Man önskar två eller tre rum samt
- Balkong
- Hiss